

Recumandaziun a votantas e votants

Cussegl federal e parlament recumandan a votantas e votants per ils motivs allegads da vuschar ils 5 d'avrigl 1987 sco suonda:

- GEA per la midada da la lescha d'asil
- GEA per la midada da la lescha federala davart la dimora ed il domicil dals esters
- NA tar l'iniziativa dal pievel «per la cogestiuon dal pievel concernent expensas militarass (referendum d'armament)»
- GEA tar il conclus federal davart la nova regulaziun da la procedura da votaziun tar iniziativas dal pievel cun cuntraproposta

Votaziun federala dals 5 d'avrigl 1987

Explicaziuns dal Cussegl federal

Object da la votaziun

Dretg d'asil

Il dretg d'asil e la lescha federala davart la dimora ed il domicil dals esters duain vegnir midads, per che las numerass dumondas d'asil possian vegnir tractadas pli spertmain e decisiuons negativass exequidas senza retard. La confederaziun duai obtegnair la pussaivladad da reagir spertamain e flexiblamein sin in augment extraordinari da dumondas d'asil. Igl è vegnì prì il referendum cunter il dretg d'asil, perquai ch'ins tema che la politica d'asil vegnia pli rigurusa.

Explicaziuns pag. 2 - 9
Text da la votaziun pag. 10 - 17

Referendum d'armament

L'iniziativa dal pievel «per la cogestiuon dal pievel concernent expensas militarass (referendum d'armament) prentenda, ch'ins possia prender il referendum cunter credits per il mantegniment e l'amplificaziun da l'armada. Cussegl federal e parlament refusan l'iniziativa, perquai ch'ella engrevgiass l'armament e pudess render pli flaivla la defensiuon dal pajais.

Text da la votaziun pag. 18
Explicaziuns pag. 19 - 23

Iniziativa cun cunterproposta

La procedura da votaziun valaivla per iniziativas dal pievel cun cunterproposta impedescha d'eruir correctamein las vuschs, perquai ch'i n'è betg pussaivel da votar duas giadas gea. Qua tras vegn la voluntad dal pievel savens sfalsifitgada. La soluziuon proponida da nov permetta er in gea dubel. Ella permetta uschia a tuts votants d'exprimer lur voluntad a l'urna senza restricziuns e garantescha l'eruida exacta da las vuschs.

Text da la votaziun pag. 24
Explicaziuns pag. 25 - 30

Emprim e segund project:

Revisiun dal dretg d'asil e da la lescha federala davart la dimora ed il domicil dals esters

Las midadas las pli impurtantas

En cas d'ina invasiun extraordinaria da petents d'asil po il cussegl federal prender mesiras spezialas e restrenscher la concessiun d'asil.

Petents d'asil duain far lur dumonda per regla a tscherts passadis da cunfin.

Ils petents d'asil vegnan repartids pli regularmain sin ils chantuns.

En cas evidents po la confederaziun decider davart la dumonda d'asil sin fundament da l'interrogaziun chantunala senza far ina segunda interrogaziun.

La confederaziun n'indemnescha als chantuns betg be lur expensas da provediment, mabain da nov er ils custs administrativs.

Scumonds da lavur generals per petents d'asil dastgan vegnir relaschads per sin il pli trais mais. La confederaziun po sustegnair programs d'occupaziun dals chantuns.

La confederaziun po conceder agids da return a petents d'asil refusads.

La dumonda da l'arrest per l'exiliaziun da petents d'asil refusads vegn reglada cleramain en la lescha dals esters.

Esi betg pussaivel da pretender l'exiliaziun d'in ester, vegn el recepì provisoriamain ubain internà.

Situaziun da partenza

La lescha d'asil dals 1979 furma la basa per nossa politica d'asil. Fugitivs èn tenor questa lescha esters, ch'èn suttamess en lur pajais a gronds dischavantatgs pervi da lur rassa, religiun, naziunalitad, appartegnientscha ad ina tscherta gruppa sociala ubain pervi da lur ideas politicas. Sco gronds dischavantatgs valan surtut periclitaziun da corp, vita u libertad ubain mesiras che chaschunan ina pressiun psichica nunsupportabla. Quel che po cumprovar, ch'el saja exponì en sia patria a quests gronds dischavantatgs, vegn acceptà en noss pajais sco fugitiv.

Questa lescha d'asil è vegnida creada en in temp, che radund 1000 persunas, spezialmain ord terras orientalas da l'Europa, han fatg ina dumonda d'asil en Svizra. Dapi lur è la situaziun sa midada dal tuttafatg: Sin l'entir mund èn radund 12 milliuns umans sin la fugia. Bliers da quels umans tschertgan asil, er en noss pajais. Be l'onn 1985 han radund 10 000 esters fatg la dumonda d'asil en Svizra. Numerus petents na pon dentant betg vegnir considerads sco persecitads en il senn da nossa lescha d'asil. Els na vegnan uschia betg reconuschids sco fugitivs, perquai ch'els han abandonà lur patria pervi da povradad, fomaz, guerras u catastrofes.

Il nov grond dumber da fugitivs ha purtà gronds problems per las autoritads. Pervi da mancanza da persunal n'esi betg stà pussaivel ad ellas da decider speditivamain davart las dumondas d'asil. Il grond mantun da pendenzas ch'è s'accumulà uschia, è la culpa che bliers petents ston spetgar onns a la lunga sin ina decisiun en intschertezza davart lur destin. Da l'autra vart è questa lunga durada da la procedura il motiv per dumondas d'asil abusivas.

La revisiun proponida dal dretg d'asil permetta da simplifitgar ed accelerar la procedura e da cumbatter abus senza violar ils princips da la politica d'asil da la Svizra. Ils adversaris da la revisiun han spezialmain tema d'ina politica d'asil memia rigurusa. Perquai han els pri il referendum, uschia ch'i sto vegnir votà davart la revisiun.

Tge porta la revisiun?

La revisiun da la lescha d'asil e da la lescha federala davart la dimora ed il domicil dals esters è la premissa che la procedura d'asil possa vegnir exequida pli speditivamain. Ella dat dapli libertad d'acziun al Cussegl federal per ch'el possa reagir a temp sin in grond dumber da tschertgaders d'asil. Il dretg revedì prevesa essenzialmain il suandant:

● Mesiras en cass d'affluenza extraordinaria

Gia ussa conceda la Svizra en temps da guerra be uschè ditg asil, «sco quai è pussaivel tenor las circumstanzas». Da nov po il cussegl federal er restrenscher l'asil en temps da pasch, sch'il dumber dals asilants s'augmenta a moda extraordinaria. Ils chantuns vegnan obligads da nov da prender las mesiras necessarias per metter sut tetg ils fugitivs. Il cussegl federal intervegn pir alura, sch'ils chantuns stattan avant problems nunschliabels concernent la tgira e l'execuziun da la lescha. Ina restricziun da la concessiun d'asil è la davosa mesira en cas da basegn. In fugitiv vegn dentant mai sfurzà d'emigrar en ina terra, nua ch'el è periclità.

● Inoltraziun da la dumonda al cunfin

Oz arrivan blers asilants a moda illegala en Svizra. Savens als èn organizaziuns da cuntrabanda da personas gidaivlas e questas als cusseglian perfin da disfar ils pass da viadi, per che la ruta na vegnia betg conuschenta. Il cussegl federal ponderescha perquai da fixar pli che 20 passadis da cunfin, tar ils quals ils asilants ston s'annunziar. Quels asilants ch'arivan tuttina a moda illegala en Svizra, han da quintar cun dischavantatgs.

● Meglra repartiziun sin ils chantuns

Ina finamira impurtanta da la revisiun è la repartiziun gulivada dals asilants sin ils chantuns. Sche pussaivel duain ils chantuns sezs sa cunvegnir davart la repartiziun. Na vegnan els betg perina, fixescha la confederaziun ina clav da repartiziun lianta suenter avair consultà ils chantuns. Uschia duai vegnir evità che singuls chantuns vegnian surchargiads per l'avegnir. Gist quai a chaschunà en il passà difficultads e tensiuns politicas.

● En cas evidents renunzia d'ina segunda interrogaziun

En il cas normal vegn l'asilant interrogà oz duas giadas: il prim d'in uffizi chantunal e lur d'in uffizi federal. Vi da quella regulaziun sa mida da princip nagut. Il nov dretg prevesa be che l'autorità federala possa desister da l'interrogaziun, sch'i resorta cleramain dals acts chantunals, ch'ina concessiun d'asil na vegnia betg en dumonda. En quests cas vegn l'autorità federala a pudair decider pli speditivamain. Quai è er en l'interess da l'asilant vairamain periclità, che duess esser infurmà uschè spert sco pussaivel davart ses destin. Il dretg dal petent da far recurs cunter la decisiun resta intact. El po er far la reproscha ch'el saja malgistamain na vegnì tadlà da l'administraziun federala.

● Il provediment vegn reglà pli detagliadamain

Sin il sector dal provediment porta la lescha precisaziuns ch'èn da beneventar. Ultra da quai vegnan ils chantuns bunifitgads na be per lur prestaziuns da provediment, mabain er per lur expensas administrativas.

● Scumond da lavurar e programs d'occupaziun

Ils chantuns han per part relaschà scumonds da lavurar per asilants da lunghezza differenta. En il senn d'ina regulaziun unifurma duai in scumond general da lavurar durar sin il pli trais mais. Experienceschas han cumprovà ch'ina dischoccupaziun sfurzada e permanenta haja consequenzas negativas per l'asilant e per la publicitad. Perquai duai la confederaziun avair per l'avegnir la pussaivladad da sustegnair programs d'occupaziun dals chantuns e da las vischnancas per asilants senza lavur.

● Agid da return

Gia oz surpiglia la confederaziun ils custs per l'emigraziun d'asilants senza agens meds finansials, dals quals la procedura d'asil è concludida. Ella po da nov gidar petents d'asil, ch'han obtegnì ina decisiun negativa, tar l'organizaziun da l'emigraziun. Per quest intent po ella endrizzar posts da cussegliaziun speziels e conceder er autras furmas d'agid da return.

● En rars cas arrest d'exiliaziun

In petent d'asil renvià vegn per regla obligà d'abandonar la Svizra. N'ademplescha el betg questa obligaziun entaifer il termin fixà, po el vegnir mess al cunfin tenor dretg vertent. En cas da basegn sto el vegnir mess en fermanza fin che l'emigraziun è preparada ed ils tschertificats da viadi valaivels èn avant maun. L'arrest d'exiliaziun, che dastga durar sin il pli 30 dis, vegn dentant applitgà be en rars cas. Cunquai ch'el signi-fitga ina gronda intervenziun en ils dretgs da l'ester, vegnan las premissas e la protecziun legala regladas cleramain e da nov en la lescha davart la dimora ed il domicil dals esters. Duai l'arrest durar pli che 48 uras, sto in derschader ordinar quel.

● Recepziun provisoriosa ed internaziun

È in'exiliaziun temporarmain betg imputabla u exequibla, vegn l'ester pertutgà recepì provisoriamain en Svizra. En cas d'in privel per la segirezza publica vegni ordinà l'internaziun. La posiziun giuridica da quests esters vegn reglada da nov sin il champ da lescha en la lescha davart la dimora ed il domicil dals esters.

Argumentes dal comité per il referendum

Il comité motivescha ses referendum sco suonda:

«Be pauc pli che 40 onns suenter in trist chapital da l'istorgia svizra sa manifestescha en noss pajais ina politica d'asil che vul starmentar. La lescha d'asil, approvada dals parlaments federals l'onn 1979, era anc da tempra umana e cuntegneva princips liberals. En cuntrast cun quella duai la posiziun giuridica d'umans che tschertgan asil vegnir pegiurada grondamain per la segunda giada entaifer trais onns ed il medem mument duai la lescha davart ils esters vegnir pli rigurusa.

La proposta da revisiun porta restricziuns dubiusas dils princips elementars d'in stadi da dretg sco dretg da vegnir tadlà, dretg da libertad da sa mover e protecziun dal transport enavos en il stadi persecitant. La revisiun stà sut il segn da la mentalitad da la bartga plaina, malgrà ch'il dumber total dals fugitivs reconuschids e che tschertgan asil cuntanscha be varsaquants permillis da la populaziun da noss pajais.

Las suandantas disposiziuns dal project èn spezialmain problematicas:

- *Cun la creaziun da passadis als cunfins, ch'èn atgnamain previs per temps da smanatschas militaras, vegness la pussaivladad da far la dumonda d'asil en Svizra restrenschiada grondamain. Cun quai vegni surpiglià la ristga che fugitivs vegnian renviads d'ina terra a l'autra e restan uschia periclitads vinavant.*
- *Il cussegl federal vuless pretender per sasez il dretg da metter ord vigur il dretg d'asil gia en temps da pasch. Quai che vala en quai cas sco «affluenza extraordinaria» da fugitivs, dependess da las influenzas da la politica quotidiana.*
- *Tras la chantunalisaziun da la procedura vegness il dretg dal fugitiv da vegnir tadlà restrenschi grondamain. A vosta da la muntada da la decisiun d'asil u da la decisiun da refusaziun è quai fitg dubius.*
- *Cun l'arrest d'exiliaziun pudessan esters e petents d'asil refusads vegnir arrestads per enfin 30 dis, senza ch'els hajan commess in delict. Quai cuntrafà a l'onur umana, al dretg fundamental da la libertad persunala ed al princip da la proporziunalitad.*
- *Nus manegiain: Er la Svizra na po betg sa distanziar dals problems dals fugitivs che pertutgan l'entir mund. Per quests motivs esi da refusar ils dus projects da lescha.»*

Posiziun dal cussegl federal

Cussegl federal e parlament vulan er per l'avegnir far ina politica d'asil umana. La revisiun dal dretg d'asil dat la pussaivladad da regudagnar l'abilitad d'agir sin il sector d'asil, senza metter en dumonda nossa politica d'asil. Vers las objecziuns principalas dals adversaris da questa revisiun pren il cussegl federal posiziun sco suonda:

- La pussaivladad da far ina dumonda d'asil en Svizra na vegn betg restrenschida. Cunquai ch'ils tschertgaders d'asil na vegnan betg perseguitads en ina terra cunfinanta da la Svizra, po ins pretender dad els da s'annunziar tar in dals pli che ventg passadis da cunfin.
- Tar las mesiras extraordinarias sa tracti da las mesiras necessarias per insumma pudair dumagnar en la pratica ina gronda affluenza da petents. La Svizra vegn ad observar las obligaziuns internaziunalas, quai vul dir la cunvenziun davart ils fugitivs e la cunvenziun europeica davart ils dretgs umans.
- Igl è fauss da discurre d'ina «chantunalisaziun» da la procedura d'asil. Sco fin uss decidan sulettamain las autoritads federalas davart dumondas d'asil e d'exiliaziun. Er per l'avegnir desistan las autoritads federalas d'ina segunda interrogaziun be en cas dal tutfatg evidents. En tals cas vegn la procedura accelerada, uschia ch'i po vegnir decidì pli speditivamain davart dumondas d'asil.
- L'arrest d'exiliaziun serva sco davos med per exequir decisiuns dal stadi. Cunquai ch'el signifitga ina gronda intervenziun en ils dretgs da l'ester, vegnan las premissas e la protecziun legala reguladas da nov en la lescha. In'examinaziun dal derschader garantescha la legalitad.

La revisiun dat la pussaivladad da cuntinuar cun la lingia clera dal cussegl federal. Questa lingia exista en quai, da recepir er per l'avegnir vairs fugitivs, d'impedir abus, d'accelerar e raziunalisar las proceduras mantegnent ils princips dal stadi da dretg e da prestar agid el rom da las pussaivladads a quels, che vulan puspè abandonar noss pajais.

I dat radund 12 milliuns fugitivs sin il mund ed en bleras terras s'augmenta la populaziun fitg spert. Schliaziuns duraivlas èn per quest motiv da chattar main en la recepciun e la concessiun d'asil en ils stadis industrialisads ch'èn ina collavuraziun da svilup pli stretga tranter ils stadis. Agid als fugitivs esi perquai er d'als gidar a s'integrar en lur terras d'origin e da promover il return voluntar en lur pajais.

Las duas leschas revedidas furman sco med indispensabel ensemen cun ina collavuraziun da svilup pli ferma e cun la cooperaziun internaziunala ils craps da chantun d'ina politica d'asil umana, ch'il cussegl federal è intenziunà da cuntinuar.

Cussegl federal e parlament recumondan perquai d'approvar la revisiun da la lescha d'asil e da la lescha federala davart la dimora ed il domicil dals esters.

Emprim e segund project: dretg d'asil

Text da votaziun

Lescha d'asil

Midada dals 20 da zercladur 1986

I

La lescha d'asil dals 5 d'october 1979 vegn midada sco suonda:

Art. 9 al. 1

¹En temps da pli grondas tensiuns internaziunalas, en cas d'in conflict da guerra, al qual la Svizra n'è betg participada, u en cass d'ina affluenza extraordinaria da petents d'asil en temps da pasch conceda la Svizra uschè ditg asil a fugitivs, sco quai è pussaivel tenor las circumstanzas.

Art. 9a Mesiras preparativas

¹Il chantuns prendan las mesiras preparativas per la recepziun dals petents.
²Il departament federal da giustia e polizia procura in concept da tgira e sustegna il chantuns en lur preparativas.

Art. 13 Dumonda d'asil al cunfin

¹Ina dumonda d'asil po vegnir fatga be al cunfin cun la resalva da l'artitgel 14. Il cussegl federal fixescha ils passadis correspundents al cunfin.

²L'ester, che fa la dumonda d'asil al cunfin, obtegna dal post da cunfin la permissiun d'entrada, sch'el:

- posseda la legitimaziun u il visum necessari, u
- po cumprovar, ch'i existia per el en quella terra, da la quala el è arrivà directamain en Svizra, in privel direct per corp, vita u libertad per in motiv tenor artitgel 3 alinea 1.

L'alinea 2 da fin uss daventa alinea 3.

Art. 14 Dumonda d'asil en Svizra

¹In ester che sa chatta en Svizra fa la dumonda d'asil a l'autorità dal chantun, dal qual el ha obtegnì ina permissiun da preschientscha.

²Per ils ulteriurs cas regla il cussegl federal la procedura e fixescha nua ch'igl è d'inoltrar la dumonda.

Art. 14a Repartiziun sin ils chantuns

¹Il chantuns sa cunvegnan concernent la repartiziun dals asilants.

²Na pon il chantuns betg sa cunvegnir, fixescha il cussegl federal ils criteris per ina repartiziun en in'ordinaziun suenter avair consultà il chantuns.

³L'uffizi federal reparta il petents sin il chantuns; el tegna quint dals interess digns da protecziun dals chantuns e dals petents e resguarda spezialmain il princip da l'unitad da la famiglia.

Art. 14b Collavuraziun interchantunala

¹Il chantuns pon eriger posts interchantunals, tar il qual il petents han da s'annunziar. Els fixeschan las cumpetenzas da quels posts.

²Na drizzan il chantuns betg en tals posts, po la confederaziun endrizzar tals en collavuraziun cun il chantuns.

Art. 15 Procedura en il chantun

¹Il petents han da s'annunziar el chantun assegnà directamain suenter che l'entrada è lubida.

²L'autorità chantunala annunzia la dumonda d'asil en scrit a l'uffizi federal entaifer diesch dis.

³Ella interroghescha il petent e sch'i fa basegn engascha ella in translatur. Ultra da quai po il petent sa schar accompagnar da ses represchentant e d'in translatur tenor sia elecziun.

⁴Sch'il petent consenta, vegn el interrogà en preschientscha d'in represchentant d'ina organisaziun d'agid per fugitivs renconuschida. La confederaziun indemnisescha quell'organisaziun per sias expensas.

⁵Il petent vegn infurmà ordavant davart ses dretgs.

⁶L'interrogaziun vegn registrada en in protocol che vegn suttascrit dal petent ed eventualmain dal translatur.

⁷L'autorità chantunala pren las mesiras per identifitgar il petent. Ella pren ad el l'impronta da la detta e fotografescha el.

⁸Ella consegna alur las actas a l'uffizi federal.

⁹Il cussegl federal po fixar en cunvegnientscha cun ils chantuns, che l'interrogaziun en il chantun vegnia fatga dal tut u per part tras autoritads federalas.

Art. 16 Procedura avant l'uffizi federal

¹L'uffizi federal po decider sin fundament da las actas.

²Sch'i fa basegn sclerescha el la chaussa ulteriurmain ed interroghescha il petent persunalmain. Per l'interrogaziun vala artigel 15 alineas 3-5 tenor ses senn.

³⁻⁶ *Abrogads*

Art. 19 al. 3

Abrogà

Art. 19a Obligaziun da collavurar e domicil da distribuziun

¹Il petent cun dimora en Svizra è obligà da star a disposiziun a las autoritads chantunalas u a l'uffizi federal durant la procedura. El sto communitgar immediatamain sia adressa e mintga midada da quella a l'autorità chantunala.

²Ina consegna u comunicaziun a la davosa adressa enconuschenta dal petent u al represchentant inditgà dad el ha valur legala, er alur, sche la spediziun vegn returnada per na consegnabla.

³L'autorità chantunala fa attent il petent sin questas prescripziuns da consegna.

Art. 20 Dimora ed albiert

¹L'uffizi federal u las autoritads chantunalas pon inditgar in lieu da dimora al petent.

²Els pon inditgar in albiert al petent e spezialmain pon els dar albiert a quel en in center da recepziun.

Art. 20a Provediment

¹Na po il petent betg pajar ses mantegniment cun agens meds e na ston er terzs betg surpigliar quels custs, obtegna el il provediment necessari dal chantun.

²Uschenavant ch'il departament na relascha betg disposiziuns divergentas, sa drizzan la fixaziun, il pajament, la restituziun ed il rendaquint da prestaziuns da provediment tenor dretg chantunala.

³Il sustegniment duai tenor pussaivladad succeder en furma da prestaziuns realas.

Art. 20b Contribuziuns federalas

¹La confederaziun bunifitgescha als chantuns las expensas da provediment per mintga petent, che resultan per els davent dal di da l'inoltraziun da la dumonda fin al di, al qual è d'exequir l'exiliaziun.

²La confederaziun paja als chantuns annualmain ina pauschala per lur spensas administrativas. Il departament fixescha l'atezza da la pauschala.

³La confederaziun po promover l'execuziun da programs d'occupaziun.

Art. 21 al. 2

²Las autoritads chantunala dastgan relaschar scumonds da lavurar generals per maximal ils prims trais mais suenter l'inoltraziun da la dumonda d'asil.

Art. 21a Exiliaziun

¹Refusa l'uffizi federal la dumonda d'asil u n'entra el betg en chaussa, decida el per regla l'exiliaziun ord Svizra. El consultescha ordavant il chantun da dimora.

²È l'exiliaziun ni exequibla ni imputabla, regla l'uffizi federal la relaziun da preschientscha tenor las disposiziuns legalas davart la recepziun provisoriala e l'internament dad esters.

³Davart recuors cunter in'exiliaziun decida il departament definitivamain.

⁴Ha l'ordinaziun da l'exiliaziun u da l'internament vigur legala, pon dumondas per la concessiun d'ina permissiun da preschientscha da la polizia dals esters vegnir liquidadas tras ina decisiun da na entrar en chaussa.

Art. 21b Agid da return

¹La confederaziun surpiglia ils custs per il viadi ord Svizra

a. da petents senza meds finansials;

b. dad esters senza meds finansials ch'han retratg la dumonda u dals quals questa è vegnida refusada.

²Ella po conceder ulteriurs agids da return, spezialmain en furma da cussegliaziun.

Art. 30 lit. f

Las pretensiuns dals fugitivs sin prestaziuns da l'assicuranza sociala sa drizzan tenor la legislaziun respectiva, spezialmain davart

f. il provediment professiunal da vegls, relaschads ed invalids.

Art. 31 al. 3

³La confederaziun restituescha las prestaziuns da provediment ch'èn vegnidas concedidas per sia incumbensa. Il cussegl federal fixescha la dimensiun da l'indemnisaziun.

Alinea 3 da fin uss daventa alinea 4¹⁾.

Art. 33 Contribuziuns per reintegraziuns e stipendis

¹La confederaziun po restituir als chantuns ils stipendis per la scolaziun e l'ulteriura scolaziun professiunala da fugitivs.

²Ella po surpigliar dal tut u per part ils custs dal viadi ord Svizra da fugitivs e prestar ulteriurs agids per la reintegraziun da quels.

³Il cussegl federal fixescha la dimensiun da las indemnisaziuns e da las contribuziuns.

Art. 46

Abrogà

II

Per proceduras, ch'èn pendentas tar l'entrada en vigur da questa midada, vala il dretg nov.

III

¹Questa lescha è suttamessa al referendum facultativ.

²Il cussegl federal fixescha l'entrada en vigur.

¹⁾Artitgel 31 alinea 3 tenor la formulaziun da la midada dals 5 d'october 1984 da la lescha d'asil.

Lescha federala davart la dimora ed il domicil dals esters

Midada dals 20 da zercladur 1986

I

La lescha federala dals 26 da mars 1931 davart la dimora ed il domicil dals esters vegn midada sco suonda:

Stritgada d'ina noziun

La noziun da fin uss «Permissiun da toleranza» vegn stritgada cun l'adattaziun grammaticala dals texts correspundents (art. 1, 4, 8 al. 1 e 2, art. 15 al. 2; art. 18 al. 3 e 5; art. 19 al. 2).

Art. 7

Abrogà

Art. 9 al. 5

Abrogà

Art. 14

¹Ha in ester laschè passar il termin, ch'è vegnì fixà ad el per la partenza, senza far diever da quel u sto ina exiliaziun vegnir exequida immediatamain, po el vegnir mess als cunfins sin ordinaziun da l'autorità chantunala cumpetenta.

²È ina exiliaziun exequibla ed existan impurtants indizis, che l'ester vul guntgir da l'exiliaziun, po el vegnir arrestà.

³L'autorità chantunala ordaina l'arrestaziun. Ina prolungaziun da l'arrest sur 48 uras dastga be vegnir ordinada d'ina autorità giudiziala chantunala. L'arrest na dastga en mintga cass betg durar pli che 30 dis.

⁴Ils chantuns procuran ch'ìls confamigliars da l'arrestà en Svizra vegnian infurmads e che l'arrestà possia communitgar a bucca ed en scrit cun ses represchentant. L'execuziun da l'arrest sa drizza dal rest tenor il dretg chantunala.

Art. 14a

¹Sche l'exiliaziun è ni pussaivla ni imputabla, decida l'uffizi federal per fatgs da polizia ina recepziun provisoriosa u ina internaziun.

²La recepziun provisoriosa u l'internaziun po vegnir proponida da l'uffizi federal per dumondas dals esters, da la procura federala e da l'autorità chantunala per la polizia dals esters. L'ester vegn tadlà avant l'internaziun.

³La recepziun provisoriosa e l'internaziun èn d'abrogar, sch'igl è pussaivel ed imputabel a l'ester d'emigrar legalmain en in terz stadi u en sia patria u en il pajais, en il qual el ha abità il davos. Ellas perdan lur vigur, sche l'ester abanduna noss pajais voluntariamain u sch'el obtegna ina lubientscha da dimora.

⁴La confederaziun surpiglia ils custs d'emigraziun, sche l'ester na dispona betg d'agens meds.

Art. 14b

La recepziun provisoriosa po vegnir decidida per dusesch mais cun la resalva da l'artitgel 14a alinea 3. Il chantun da dimora prolunga quella per regla per mintgamai dusesch mais.

²L'ester recepì provisoriamain po eleger libramain sia dimora sin il territori dal chantun da dimora da fin uss.

³Las autoritàs chantunalas lubesch a l'ester in'actività da gudogn dependenta, sche la fiera da lavur e la situaziun economica permettàn quai.

⁴Posseda l'ester agens meds, sto el procurar sez per ses mantegniment: il chantun da dimora po pretender dad el ina garanzia per quest intent.

⁵Na pò l'ester betg pajàr ils custs per ses mantegniment ord agens meds e n'èn er betg terzs obligads da far quai, survegn el il provediment necessari dal chantun.

⁶Uschè lunsch ch'il departament federal da giustia e polizia na relascha betg disposiziuns divergentas, sa drizzan la fixaziun, il pajament, la restituziun ed il rendaquint davart prestaziuns da provediment tenor dretg chantunal. La confederaziun bunifitgescha als chantuns las expensas da provediment ch'els han gi.

Art. 14c

L'internaziun po vegnir disponida per sis mais. L'uffizi federal per fatgs da polizia po prolungar ella per mintgamai sin il pli sis mais. L'internaziun na dastga dentant betg durar en tut pli che dus onns. Suentar la scadenza da questa durada maximala sto ella vegnir remplazzada tras ina recepziun provisoriosa.

²L'uffizi federal per fatgs da polizia internescha in ester en in institut adattà, sch'el

- a. periclitescha la segirezza interna u exteriura da la Svizra u la segirezza interna d'in chantun;
- b. periclitescha grondamain l'urden public tras sia preschientscha.

³La confederaziun surpiglia ils custs da l'internaziun, sche l'ester na dispona betg d'agens meds.

⁴Posseda l'ester agens meds, sto el surpigliar sez ils custs da l'internaziun. L'uffizi federal per fatgs da polizia po pretender ina garanzia.

Art. 15 al. 4

⁴L'uffizi federal per fatgs da polizia è cumpetent per l'ordinaziun e l'execuziun da la recepziun provisoriosa e per l'internaziun, uschenavant che questa lescha na dat betg quest'incarica als chantuns. Il departament federal da giustia e polizia fixescha per quals cas ch'i dovra ses consentiment per la suspensiun u l'abrogaziun d'ina exiliaziun decidida tenor artitgel 10 e valaivla per la Svizra entira.

Art. 20 al. 1 ed 1bis

¹In recurs tar il departament federal da giustia e polizia è admissibel cunter:

- a. decisiuns da l'uffizi federal per dumondas dals esters;
- b. decisiuns da l'uffizi federal per fatgs da polizia concernent la recepziun provisoriosa dad esters.

^{1bis}Cunter decisiuns d'internaziun da l'uffizi federal per fatgs da polizia è admissibel directamain il recurs da dretg administrativ a la dretgira federala.

Art. 26 al 2

²Da las lubientschas da dimora e domicil existentas sa midan quellas en lubientschas da domicil confurm questa lescha, che n'èn betg limitadas u be pervi da la controlla e che n'èn betg colliadas cun cundiziuns e da las qualas ils possessurs n'èn betg pli suttamess a la controlla federala. Tuttas ulteriuras lubientschas valan sco permissiuns da domicil tenor questa lescha.

Art. 27

Abrogà

II

La lescha federala davart l'organisaziun da la tgira dal dretg federal vegn midada sco suonda:

Art. 100 lit. b cifra 5

Il recurs da dretg administrativ è ultra da quai inadmissibel cunter:

5. decisiuns davart la recepziun provisoriosa dad esters.

III

Internaziuns tenor artitgel 4 alinea 1 lit. c da l'ordinaziun dals 14 d'avust 1968²⁾ davart l'internaziun dad esters vegnan midadas en recepziuns provisorias tenor artitgel 14b da questa lescha; internaziuns tenor artitgel 4 alinea 1 lit. a e b en talas tenor artitgel 14c da questa lescha.

IV

¹Questa lescha è suttamessa al referendum facultativ.

²Il cussegl federal fixescha l'entrada en vigur.

Terz project: Referendum d'armament Text da votaziun

Conclus federal davart l'iniziativa dal pievel «per la cogestiun dal pievel concernent expensas militaras (referendum d'armament)»

dals 4 da december 1986

Art. 1

¹ L'iniziativa dal pievel «per la cogestiun dal pievel concernent expensas militaras (referendum d'armament)» dals 19 da matg 1983 vegn sutmesssa al pievel ed als chantuns per la votaziun.

² L'iniziativa dal pievel sa cloma:

L'artitgel 89 alinea 2 da la constituziun federala vegn cumpletta sco suonda:

² Leschas federalas, conclus federalas liants generalmain e simpels conclus federalas, che cuntengnan credits liants davart l'acquisiziun da material da guerra, davart construcziuns militaras, davart l'acquist da terren u davart programs da perscrutaziun, da svilup e d'experiments dal departament federal militar, èn da suttametter al pievel per l'acceptaziun u la refusaziun, sche quai vegn pretais da 50 000 Svizzers cun il dretg da vuschar u dad otg chantuns.

Art. 2

L'assemblea federala recumonda al pievel ed als chantuns da refusar l'iniziativa.

Situaziun da partenza

Sin il plaun federal na datti betg in referendum da finanzas sco tar las vischnancas e tar ils blers chantuns, quai vul dir ch'ils votants na pon betg pretender ina votaziun dal pievel pertutgant conclus d'expensas. Il 1956 han pievel e chantuns refusà l'introducziun da quest referendum. Il parlament decida pia definitivamain davart las expensas da la confederaziun.

Cun l'iniziativa dal pievel «per la cogestiun dal pievel concernent expensas militaras (referendum d'armament)» duai uss vegnir creà ina pussaivladad da referendum per in sulet sectur da las expensas federalas. L'iniziativa, inoltrada il 1983 cun 111 126 suttascripziuns valaivlas, pretenda ch'ils credits liants per l'acquisiziun da material da guerra, per construcziuns militaras e per l'acquist da terren sco er per programs da perscrutaziun, da svilup e d'experiments dal departament federal militar sajan da suttametter al referendum facultativ. Vegnessan 50 000 votants u otg chantuns a prender il referendum cunter conclus da credits corrispundents, fissi d'exequir ina votaziun dal pievel.

Il cussegl federal e la gronda maiortad dal parlament refusan l'iniziativa. La defensiun naziunala militar è sco il bainstar social, ils fatgs da scolaziun e sanadad sco er la politica da traffic, d'energia e la politica da l'exteriur ina incumbensa principala da la confederaziun. In referendum be per conclus d'armament fiss nungiustificgà. I na dat betg motivs, per suttametter al referendum be ina suletta da questas incumbensas principalas da la confederaziun.

Arguments dal comité da l'iniziativa

Il comité motivescha l'inoltraziun da sia iniziativa sco suonda:

«Il referendum d'armament dat la pussaivladad al pievel da cundecider tar expensas d'armament, sch'ellas èn dispitaivlas. Pertge è quai necessari?»

- La defensiun naziunala po be funcziunar, sch'ella vegn purtada dal pievel. Decisiuns davart armament e plazzas d'armas ston pia pudair vegnir purtadas da la populaziun.
- La decisiun dal pievel po impedir, ch'il character da milissa da l'armada vegnia spussà sin via indirecta e ch'i vegnia creà in'armada da pussanza gronda en format da tastga.
- Ils pajataglia pajan directamain quatter milliardas per la defensiun naziunala e l'economia er anc bunamain tant en furma d'indemnisaziuns per perditas da gudogn. Perquai ston els pudair cundecider.
- En cas da conflict decida il parlament adina en favur dal militar e cunter ils indrizs socials. Il pievel sto pudair dir na en il cas ch'il stadi social na duai betg vegnir sacrificgà vinavant al militar.
- Ils davos onns han cumprovà, che la controlla dal parlament na basta betg per impedir in'affera Mirage, in scandal pertutgant il char armà 68 u in debachel a Rothenthurm. Questa controlla sto il pievel surpigliar.
- Ils davos onns hai dà pli e pli savens decisiuns faussas, spezialmain en favur da furniturs esters. Empè d'in bun char armà svizzer ha ins acquistà cun il M 113 in vehichel ester nunadattà per il cas da guerra. Svizras e Svizzers ston pudair decider qua, sch'els vulan preferir in product indigen independent da crisas u in product ester cun tuttas ristgas da furniziun.

Na retarda il referendum d'armament betg las acquisiziuns militaras?

Talas acquisiziuns s'extendan savens sur decennis. Aschia doctergescha il DFM 20 onns vi dal nov radiofon SE 225. Ils otg mais per il referendum n'èn betg da muntada, sche la qualitat da la decisiun vegn meglierada qua tras.

N'è il pievel betg surdumandà tar votaziuns davart projects d'armament?

Projects davart plazzas d'armas ed armament n'èn segiramain betg pli cumpligads che decisiuns davart ils artitgels da conjuntura, la contingentaziun dal latg u la planisaziun dal territori. Quel che tegna il pievel qua sco là per surdumandà, stuess atgnamain dismetter la democrazia directa.

N'impedeschan betg motivs da secret ina votaziun dal pievel?

Er uss già decidan ils parlamentararis sin fundament da messadis enconuschents a la publicitad. Pressa, radio e televisiun rapportan mintgamai detagliadamain da quai. Dapli infurmaziun n'è er betg necessaria en cas d'ina votaziun dal pievel.»

Posiziun dal cussegl federal

Cussegl federal e parlament tegnan quai per inadeguat, d'introducir ina pussaivladad da referendum be per expensas d'armament. Ultra da quai èn els da l'opiniun ch'ina tala pussaivladad saja nungustificada e pregiuditgeschia la defensiun naziunala militar. Il cussegl federal refusa l'iniziativa spezialmain per ils suandants motivs:

● Pertge be las expensas militaras?

Il n'è betg cunvegnet da statgar in sulet sector da la cumpetenzza finanziaria dal parlament e da suttametter quel al referendum. Sch'ins vul dapli democrazia, stuess ins examinar la dumonda d'ina nova furmaziun dals dretgs dal pievel en il senn d'in referendum da finanzas general. Quai è dentant vegni refusà en ina votaziun da l'onn 1956. Da retschertgas en connex cun la revisiun totala da la constituziun federala esi er sa resultà, che la cumpetenzza finanziaria dal parlament duess vegnir mantegnida. Dal rest crudass be in dieschavel da las expensas federalas sut in referendum d'armament. In tal n'è pia betg adattà per effectuar ina midada concernent las finanzas da la confederaziun.

● La cumpetenzza finanziaria dal parlament è sa cumprovada

Il parlament è oz cumpetent concernent las expensas d'armament sco el decida er davart tuttas autras expensas da la confederaziun. Expensas d'armament n'èn betg tabu tar nus ed ellas vegnan examinadas minuziusamain dal parlament. Gia pliras giadas esi capità ch'il parlament è vegnì tar autras conclusiuns che quai che la regenza aveva proponì. Nagin auter parlament surpiglia er be approximativamain tanta responsabladad per projects d'armament sco noss represchentants tschernids dal pievel a moda democratica.

- **La part da l'armament vi da las expensas da la confederaziun è sa sminuida**

Sco l'ulteriura administraziun federala sa dat er il militar gronda fadia da spagnar. Dapi ils onns 60 èn las expensas militarass s'augmentadas pli pauc che las expensas totalas da la confederaziun. Er sche l'armament chaschuna adina pli grondas investiziuns e las expensas militarass s'augmentan, è lur part da las finanzas federalas sa reducida cuntinuadamain. Qua tras esi naschi in spazi liber per auters, per part novs secturs d'incumbensas. Uschia surpassan oz las expensas per il bainstar social quellas per la defensiun naziunala. Las expensas per la defensiun naziunala n'impedeschan pia betg il svilup d'autras incumbensas federalas. Cumpareglià cun quellas d'autras naziuns èn las expensas militarass da la Svizra fitg pitschnas.

- **Na sminuir la prontezza da sa defender**

Ils systems d'armas da l'armada ston esser coordinads minuziusamain, sch'els duain avair in effect. L'acquisiziun dal material d'armament e l'erecziun da construcziuns militarass èn perquai parts d'ina planisaziun a lung temp. Sch'in project vegn refusà, na tutga quai betg be quest project, mabain po avair sut circumstanzas consequenzas per l'entira concepziun da l'acquisiziun d'armament. Cun in referendum d'armament pudess per exempel l'acquist da muniziun u da stabiliments da scolaziun per systems d'armas gia introducids vegnir refusà posteriurmain en ina votaziun.

- **Custs d'armament pli gronds**

En cuntradicziun cun il giavisch dals iniziants concernent la politica da finanzas stuess ins quintar cun dapli custs per l'armament. Contracts d'opziun e d'offertas cun furniturs vegnan numnadamain per regla limitads sin in onn. Stuessan quels termins vegnir prolungads pervi da l'intschertezza d'in eventual referendum, avess quai per consequenza in augment dals custs per l'armament. I fiss er dispitaivel, sche la Svizra avess il medem access tar material da guerra da l'exteriur cun in tal referendum che purtass difficultads ed intschertezas.

- **L'effect dissuasiv da l'armada vegness restrenschi**

Cussegl federal e parlament han tenor la constituziun l'incarica da garantir la segirezza exteriura sco er da mantegnair l'indipendenza e la neutralitad dal pajais. Nossa politica da segirezza sa basa sin l'effect da dissuasiun (starmentar in eventual attatgader). L'armada è il factur principal per questa finamira. Il referendum d'armament pudess avair la consequenza, che la forza defensiva da noss'armada vegness main validada en l'exteriur.

Cussegl federal e parlament recumondan als votants da refusar l'iniziativa per ils motivs allegads.

Quart project: « Gea dubel » Text da votaziun

Conclus federal davart la procedura da votaziun concernent iniziativa dal pievel cun cuntraproposta

dals 19 da december 1986

I

La constituziun federala vegn cumplettada sco suonda:

Art. 121bis

¹ Concluda l'assemblea federala ina cuntraproposta, vegnan trais dumondas preschentas als votants sin il medem cedel da vuschar. Mintga votant po declerar senza restricziuns,

1. sch'el prefereschia l'iniziativa dal pievel al dretg vertent;
2. sch'el prefereschia la cuntraproposta al dretg vertent;
3. qual dals dus projects duai entrar en vigur, en cas che pievel e chantuns duessan preferir domadus projects al dretg vertent.

² Il pli absolut vegn erui separadamain per mintga dumonda. Dumondas na respundidas na vegnan betg resguardadas.

³ Vegnan tant l'iniziativa dal pievel sco er la cuntraproposta acceptadas, decida il resultat da la terza dumonda. En vigur va quai project che cuntanscha tar questa dumonda las bleras vuschs dal pievel e dals chantuns. Cuntanscha perencunter en la terza dumonda in project dapli vuschs dal pievel e l'auter dapli vuschs dals chantuns, va naging project en vigur.

II

¹ Quest conclus è suttamess a la votaziun dal pievel e dals chantuns.

² El va en vigur in onn suenter l'acceptaziun tras il pievel ed ils chantuns.

Situaziun da partenza

Cun ina iniziativa dal pievel pon 100 000 votants proponer ina midada da la constituziun. Quest dretg dal pievel impurtant per noss stadi democratic è vegnì introduci il 1891. Grazia a quel esi vegnì realisà gia impurtantas refurmas.

I capita ch'il cussegl federal ed il parlament èn d'accord cun la finamira d'ina iniziativa, n'approveschan dentant betg il cuntegn en tuts puntgs. En quest cas han els la pussaivladad da proponer ina cuntraproposta.

Igl è in princip democratic ch'ils votants pon exprimer cleramain lur voluntad a l'urna. Cun la procedura vertenta n'è quai betg adina garantì: Tgi che vul ina midada, sto sa decider per l'in (iniziativa) u per l'auter project (cuntraproposta). I dat dentant er vischinas e vischins che lessan en mintga cas ina midada e fissan per quest motiv pront d'acceptar domadus propostas. Els na pon betg exprimer quai cun il cedel da vuschar, perquai ch'igl è scumandà da votar duas giadas gea. Igl è be permess in gea per l'in u l'auter project, dus na e dar giu vuschs vidas. Tschertas vuschs vidas (il votant na piglia betg posiziun vers in project e lascha vid il quadret correspondent) han in effect sco in na.

Questas reglas pon sfalsifitgar la voluntad dal pievel; ellas favuriseschan quels, che vulan mantegnair il dretg vertent cunter quels, che gavischan ina midada. Uschia esi capità pliras giadas, che tant l'iniziativa sco er la cuntraproposta èn vegnidas refusadas, malgrà che be ina minoritad da tuttas vuschs ha refusà cleramain tuttas novaziuns (votaziuns davart assicuranzas da malsauns, protecziun dals fittadins e cultura).

Las mancanzas dal sistem dad oz èn conuschentas dapi lung temp. Pir novissimas retschertgas scientificas han dentant dà la pussaivladad da svilupper ina procedura da votaziun che meglierescha fundamentalmain la situaziun. Cussegl federal e parlament sutmettan uss al pievel ed als chantuns ina schliaziun, che permetta per l'avegnir da dir er duas giadas gea e da dumbrar or mintga vusch uschia, sco ils votants dattan vairamain giu ellas. La nova procedura correspunda ad ina pretensiun democratica ch'è sa cumprovada gia en plirs chantuns.

Situaziun nuncuntentaivla

A chaschun da la votaziun dals 28 da settember 1986 davart l'iniziativa da cultura e la cuntraproposta n'han las vuschs da bunamain 300 000 votants betg pudì vegnir dumbradas or sco i vess correspundi a la veglia da quels. Radund 10 000 vischinas e vischins han ditg gea a domadus projects: lur vuschs han stui vegnir decleradas per nunvalaivlas, perquai ch'igl è scumandà da votar duas giadas gea. Pli che 289 000 votants han dà giu vuschs vidas tar in dals dus projects: Questas vuschs vidas han l'effect sco vuschs na, perquai ch'il pli absolut vegn qua tras augmentà.

Refusà cun ina maioritad da gea

La procedura da votaziun vertenta ha chaschunà en ils chantuns gia savens resultats da votaziun apparentamain cuntradictoris. Tar la votaziun davart la cultura per exempel è la cuntraproposta vegnida refusada en nov chantuns, malgrà ch'igl è vegnì dumbrà dapli vuschs gea che vuschs na. Il motiv è quel, che las vuschs vidas augmentan il pli absolut e las vuschs gea na cuntanschan betg quest pli absolut (sco er betg las vuschs na).

Tge sa mida?

Cun ina cumplettaziun da la costituziun federala duai vegnir permess en ina votaziun dubla da dir gea tant tar l'iniziativa sco er tar la cuntraproposta. Cun ina terza dumonda, l'uschenumnada dumonda da controlla, vegni eruì, qual dals dus texts vegn preferì da quels che vuschans duas giadas gea.

Il cedel da vuschar vesess or tenor la nova procedura sco suonda:

 CONFEDERAZIUN SVIZRA Votaziun dal pievel dals ...	
1. Vulais Vus acceptar l'iniziativa dal pievel «...»?	Resposta: «gea» u «na» ☐ ☐
2. Vulais Vus acceptar la cuntraproposta da l'assemblea federala dals ...?	Resposta: «gea» u «na» ☐ ☐
3. Dumonda da controlla: Per il cas che tant l'iniziativa dal pievel «...» sco era la cuntraproposta vegnan acceptadas dal pievel e dals chantuns: Duai l'iniziativa u la cuntraproposta ir en vigur?	Resposta: Cruschar il giavisch en il quadret correspondent Uschia: ☐ Iniziativa ☐ Cuntraproposta ☐
PS: La dumonda 1 e 2 pon domaduas vegnir respundidas mingamai cun «gea» u «na». Tar la dumonda 3 dastga be in quadret vegnir cruschà: cas cuntrari vala la dumonda per betg respundida.	

La dumonda da controlla vegn fatga be per il cas che tant l'iniziativa sco er la cuntraproposta vegnan acceptadas dal pievel e dals chantuns. Preferescha en quest cas la maioritad dal pievel e dals chantuns il medem project, sche va quel en vigur. Na s'accordan betg las maioritads dal pievel e dals chantuns, va nagin dals dus projects en vigur.

Pertge ina nova procedura da votaziun?

Il cussegl federal e la maioritad dal parlament sustegnan la nova procedura da votaziun, perquai ch'ella correspunda ad in basegn democratic e federalistic, permetta d'eruir correctamain las vuschs dal pievel e dals chantuns e perquai ch'ella è vegnida pretendida per quests motivs da la maioritad dals chantuns e da las partidas. Plinavant esi da menziunar ils suandants arguments en favur da la nova procedura:

● Respectar la voluntad dal pievel

En in pajais democratic ston ils votants pudair exprimer libramain e nunsfalsifitadamain lur voluntad politica. La procedura da votaziun vertenta na lubescha betg quai per tuts votants en cas d'iniziativas cun cuntraproposta; plinavant impedescha ella la dumbraziun correcta da las vuschs. La nova schliaziun dat la pussaivladad, da na be dumbtrar ora las vuschs na, mabain er las vuschs gea e vidas sco talas e da registrar exactamain lur voluntad sco votants.

● Chapibel e simpel

Mintga votant po responder independentamain tuttas trais dumondas sin il cedel da vuschar. Per ils biros da votaziun vegn il dumbtrar simplifitgà ed accelerà considerablamain. Ils sbagls d'eruida da fin uss en cas da votaziuns dublas crodan davent.

● Sa basar sin il cumprovà

La procedura da votaziun a l'urna cun be in project è sa cumprovada tar tschients da votaziuns e n'ha mai dà chaschun ad insatgi da reclamar. La nova regulaziun porta nagut auter che questa procedura cumprovada vegn extendida cun las adattaziuns tecnicass necessarias er sin votaziuns dublas.

● En blers chantuns la pratica usitada

En blers chantuns pon ils votants vuschar duas giadas gea tar votaziuns dublas. Cunquai che blers chantuns han gia fatg bunas experientschas cun quest sistem e trais quarts da tuts votants èn gia versads cun questa nova procedura, po il gea dubel vegnir introduci senza difficultads sin il plaun federal.

● Ils dretgs dals chantuns restan garantids cumplainamain

Er cun la nova procedura esi exclus dal tuttatfatg ch'ils chantuns possian vegnir maiorisads concernent ina dumonda costituziunala. Er pil futur daventa in project pir lur dretg costituziunal, sch'el ha surmuntà la barriera dubla da la maioritad dal pievel e dals chantuns.

● Giavischada dals chantuns e da las partidas

20 chantuns e la maioritad da las partidas èn s'exprimidas l'onn 1983 en ina consultaziun per ina procedura da votaziun, che lubescha il gea dubel e che dat la pussaivladad tras l'aschunta d'ina dumonda da controlla a tuts votants d'exprimer lur opiniun precisamain sin il cedel da vuschar.

● Stgaffir confidenza

Il davos temp esi vegnì proponì pli e pli savens cuntrapropostas tar iniziativas. Per uschè ditg che vala la procedura da votaziun da fin uss, vegni adina puspè fatg la reproscha, ch'i vegnia elavurà ina cuntraproposta per procurar la terrada da l'iniziativa cun agid dal scumond dal gea dubel. La nova regulaziun privescha questa reproscha da ses arguments ed è adattada da consolidar la confidenza tranter vischins e stadi.

Las tractativas en il parlament

Il parlament è s'occupà pliras giadas cun la nova procedura da votaziun per iniziativa cun cuntraproposta. Il cussegl federal era oriundamain da l'avis ch'ina midada da la lescha saja sufficienta per introducir la nova procedura. Il parlament è dentant stà da l'opiniun che la chaussa saja d'uschè gronda muntada, che er la constituziun stoppia vegnir midada, ed el ha lura er decidì en quest senn. La maioritad dal parlament ha sut questa cundiziun decidì per il nov project. Ins è stà unids en quest resguard, che las vuschs vidas na dastgan betg avair pli ditg in effect sco vuschs na, perquai che quai sfalsifitgescha la voluntad dal pievel e dals chantuns.

La minoritad che ha tratg la curta en il parlament ha renfatschà a la nova procedura da votaziun ch'ella saja memia cumplitgada e pretendia da memia dal votant. Plinavant faciliteschia ella midadas da la constituziun e promovia l'interprender iniziativa. Ella pretendia er da las partidas ch'ella dettia or parolas traidublas empè da parolas dublas.

Il cussegl federal e la maioritad dal parlament n'èn betg dal medem avis. Ils votants che ston per exempel emplenir or la decleraziun da taglia bler pli cumplitgada, èn segiramain el cas da responder trais empè da duas dumondas sin il cedel da vuschar. La nova procedura na facilitescha betg midadas da la constituziun, mabain creescha las medemas cundiziuns per l'acceptaziun da quellas sco tar votaziuns simplas. L'interprender iniziativa na vegn betg promovì, il cuntrari è forsa schizunt il cas, pertge che resultats che reflecteschan la voluntad dal pievel meglier e pli cler che oz, vegnan er plitost acceptads da l'entir pievel. Las partidas e federaziuns han stuì concluder durant ils davos 15 onns parolas traidublas ed anc pli numerusas per la maioritad da las votaziuns federalas; perquai n'èn ellas er betg surdumandadas d'ina parola traidubla tar la nova procedura da votaziun.

Decisiv è che tuts possian exprimer lur voluntad cleramain e nunsfalsifitgadain sin il cedel da vuschar. Il cussegl federal e la pluralitad dal parlament recumondan perquai a votantas e votants d'approvar la nova procedura da votaziun per iniziativa dal pievel cun cuntrapostas.